Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ

ΚΡΙΤΟΣ

Μηνιάτικη ανεξάρτητη ηλεκτρονική-αδέσμευτη έκδοση,
σε θέματα Θεάτρου Σκιών, σάτιρας και ευρύτερης ενημέρωσης
Περίοδος Α' Τεύχος 10 Ιανουάριος 2020

Ο Ερντογάν απαγόρευσε Σαίξπηρ, Τσέχωφ, Μπρεχτ, Ντάριο Φο

Ο γενικός διευθυντής των Κρατικών Θεάτρων της Τουρκίας, Νεγιάτ Μπιρετσίκ, ανακοίνωσε προ ημερών: «Ανοίγουμε τα θέατρα μόνο με τοπικά έργα, γραμμένα από Τούρκους συγγραφείς και μόνον από συγγραφείς που εκλαμβάνονται ως πατριώτες», αφήνοντας άφωνη την καλλιτεχνική κοινότητα της Τουρκίας.

Ο Ερντογάν απαγορεύει τις παραστάσεις κλασικών έργων ξένων συγγραφέων στις Κρατικές Σκηνές της Τουρκίας, προκειμένου «να ενισχυθεί το εθνικό-πατριωτικό αίσθημα του λαού».

Σύμφωνα με το www.turkishminute.com, το οποίο επικαλείται δημοσιεύματα του τουρκικού Τύπου, προγραμματισμένες παραγωγές, όπως οι «Ρωμαίος και Ιουλιέτα», «Άμλετ», «Μάκβεθ» και άλλες, ματαιώνονται.

Μετά την απαγόρευση από τον Ταγίπ Ερντογάν των θεατρικών έργων του Σαίξπηρ, του Τσέχωφ, του Μπρεχτ, του Κάρλο Γκολντόνι, και του Ντάριο Φο, ο μόνος εν ζωή, από τους απαγορευμένους πλέον, συγγραφείς, δήλωσε: «Είναι υπέροχο να είσαι στη συντροφιά αυτών των μεγάλων συγγραφέων και να σκέφτεσαι ότι εμείς οι τέσσερις είμαστε η αιτία των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Τουρκία!».

Ο Ντάριο Φο θεωρεί ότι η απαγόρευση των έργων του είναι για εκείνον ένα δεύτερο Νόμπελ, ενώ σχολίασε πως «η καταστολή στο θέατρο είναι ένα τρομερό σημάδι, γιατί η τάση να μπλοκάρεις όποιον δεν βρίσκεται εντός γραμμής είναι φασισμός».

Τα πράγματα στην Τουρκία δυσκολεύουν καθημερινά. Καλλιτέχνες από όλο τον κόσμο παρατηρούν ενεοί τις εξελίξεις, που επιβεβαιώνουν τα πλέον εφιαλτικά σενάρια.

Γνωστοί καλλιτέχνες και συγγραφείς που είχαν ταχθεί ανοιχτά κατά του Ερντογάν, τώρα εμφανίζονται σε συγκεντρώσεις υπέρ του Τούρκου προέδρου.

Ενώ όσοι αντιστάθηκαν και αρνήθηκαν να συμμετέχουν σε αυτές τις εκδηλώσεις, είδαν τις παραγωγές τους να ακυρώνονται και την καριέρα τους να καταστρέφεται σε μια νύχτα.

Ο Τούρκος ηθοποιός Ορχάν Αϊντίν δήλωσε στο T24.com ότι η νέα διεύθυνση έχει ήδη λίστα εκατοντάδων ηθοποιών προς απόλυση από τις κρατικές σκηνές της χώρας.

Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΚΡΙΤΟΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Πάνος Β. Καπετανίδης
Τηλέφωνο: 210 46 16 664
Διόρθωση κειμένων:
Θωμάς Αθ. Αγραφιώτης
Εξώφυλλο:
Πάνος Καπετανίδης

Τα κείμενα, που φιλοξενούνται στο ψηφιακό έντυπο “Ο Καραγκιόζης Αλογόκριτος”, εκφράζουν τις προσωπικές απόψεις των συντακτών τους, κάτι που δεν συνεπάγεται υποχρεωτικά και την αποδοχή τους από τους υπεύθυνους της ύλης του

ΠΑΓΚΟΣΜΙΕΣ ΗΜΕΡΕΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

- 21 Ιανουαρίου - Παγκόσμια Ημέρα Αγκαλιάς
- 24 Ιανουαρίου - Διεθνής Ημέρα Εκπαίδευσης
- 27 Ιανουαρίου - Διεθνής Ημέρα Μνήμης για τα Θύματα του Ολοκαυτώματος (Καθιερώθηκε από τη Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών την 1η Νοεμβρίου 2005)
- 28 Ιανουαρίου - Ευρωπαϊκή Ημέρα Προστασίας των Προσωπικών Δεδομένων (από το Συμβούλιο της Ευρώπης)
- Τελευταία Κυριακή του Ιανουαρίου - Παγκόσμια Ημέρα κατά της Λέπρας (Καθιερώθηκε από τον Raoul Follereau το 1954, συμμετέχει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας)

"Παγκόσμια Ημέρα Αγκαλιάς"

Οι Τούρκοι, της μετά Ατατούρκ εποχής, πάντα είχαν φυλετικά ζητήματα: «Ένα Έθνος - Ένας λαός - Ένα Κράτος - Μια Θρησκεία - Μια γλώσσα - Τουρκική Εθνική συνείδηση για όλους τους κατοίκους, και πάνω από όλα Τούρκοι για όλα και για όλα».

Και ενώ οι διεθνείς οικονομολόγοι προβλέπουν διαρκώς την οικονομική καταστροφή της Τουρκίας με το διψήφιο πληθωρισμό, πτώση της Τουρκικής λίρας κλπ., εντούτοις ο Ερντογάν εξοπλίζεται σαν αστακός, διεξάγει πολεμικές επιχειρήσεις με μισθοφόρους, ρίχνει ρώσικα αεροπλάνα και αγαπιέται σφόδρα από τον τρελο-Τράμπ και τον παραλίγο οικονομικό «σωτήρα» της Ελλάδας Πούτιν. Πού βρίσκει τα χρήματα; Σίγουρα από λαθρεμπόριο και με τους πιο σκοτεινούς κύκλους: Το ISIS.

Οι Ευρωπαίοι ηγέτες και η Ε.Ε. συμπαραστέκονται στην Ελλάδα και στην Κύπρο λεκτικά, παίρνονται για τα μάτια και μερικά δειλά οικονομικά μέτρα, αλλά πέραν αυτού «κότες». Εξαίρεση ο Μακρόν (για δικούς του λόγους). Σε κάθε δυσάρεστη εξέλιξη, σίγουρα οι Έλληνες και οι Κύπριοι θα είμαστε ΜΟΝΟΙ μας. Θα τα καταφέρουμε! Αλλά ας θυμηθεί η Ευρώπη και γενικά η ανθρωπότητα, τον Χίτλερ! Άρχισε να επανεξοπλίζεται, ενώ αυτό απαγορευόταν από τους νικητές του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Εξουδετέρωσε κάθε αντιπολιτευτική φωνή, προχώρησε στην κατάληψη της Αυστρίας (που σήμαινε τη δημιουργία της Μεγάλης Γερμανίας) και έπρεπε να φτάσει στην επίθεση εναντίον της Πολωνίας, για να ξυπνήσουν οι τότε Ευρωπαίοι, που για

να τον σταματήσουν, χρειάστηκε να πεθάνουν 60 εκατομμύρια άνθρωποι.

Στα ίδια αχνάρια βαδίζει ο ισλαμοφασίστας Ερντογάν και όταν θα ξυπνήσουν οι Ευρωπαίοι, θα είναι αργά.

Πάνος Καπετανίδης

Ερντογάν ΧΙΤΛΕΡ

Η Τουρκία είναι μια χώρα βασισμένη στις μεγάλες αντιφάσεις. Η κυβέρνησή της δίνει την εντύπωση συμμετοχής στις μάζες και την ίδια στιγμή αποκλείει εντελώς κάθε μορφή αντιπολίτευσης. Βασίζεται στις ηθικές αξίες και στο θυμικό, αλλά κινείται με κυνικό πραγματισμό. Διαλαλεί την ενοποίηση και τη σταθερότητα, ενώ ταυτόχρονα προάγει τον κατακερματισμό της κοινωνίας.

Το προϊόν όλων αυτών ήταν ένα νέο πολιτικό - στα όρια του πολιτισμικού - μοντέλο, που σήμερα πια είναι το μοναδικό τουρκικό μοντέλο: το μοντέλο του Ερντογάν. Που θέλει να παρουσιάζεται άτρωτος και παντοδύναμος αλλά είναι άκρως ευάλωτος. Είναι ένας σουλτάνος που παγιδεύτηκε ανάμεσα στον οικονομικό και πολιτικό κυκεώνα, που ο ίδιος έχτισε και πλέον αδυνατεί να υποστηρίξει.

Από τον Μάρτιο του 2003 που εξελέγη και χρίστηκε 57ος πρωθυπουργός της Τουρκίας, ο Ερντογάν αυτό έκανε. Τότε ήταν ο «μοντέρνος» Τούρκος πολιτικός, ο άνθρωπος που εκσυγχρόνιζε την υπανάπτυκτη βαθιά Ανατολία, ο προφήτης της οικονομικής ευμάρειας που δεν ανήκε μόνο στη «δυτικόπληκτη» Τουρκία της Κωνσταντινούπολης και του Αιγαίου, αλλά στους ανθρώπους που κοιμούνται στο χώμα και ζουν από τα ζώα τους.

Όλη του η πολιτική καριέρα, ολόκληρη η αυτοκρατορία του, χτίστηκε ακριβώς πάνω σε αυτήν την επίπλαστη οικονομική ευμάρεια των «αδύναμων», εκείνων που για όλους ήταν «άγριοι και υπανάπτυκτοι», «απολίτιστοι και άξεστοι». Ο Ερντογάν πολύ ορθά σκέφτηκε ότι χρειάζονται πολύ λιγότερα για να τον δοξάσουν εκείνοι που δεν είχαν τίποτα, παρά όσοι διέθεταν τα βασικά, πολλώ δε οι «ευνοημένοι».

Η αλαζονεία του δεν επέτρεψε κανέναν άλλον να βγει στο προσκήνιο, οι άλλοτε ημιθανείς άξεστοι της Ανατολίας ήταν ικανοί να σκοτώσουν για εκείνον, δεν υπήρχε περίπτωση να τον προδώσουν. Άλλωστε, ανέκαθεν οι Τούρκοι έναν αφέντη ζητούσαν και από την εποχή του Ατατούρκ μέχρι σήμερα, άλλαζαν μόνο τα πρόσωπα και ποτέ ο σκοπός, το αποτέλεσμα. Όποιος κυβερνά κοιτάζει απλώς να αυξήσει τη δύναμή του, αδιαφορώντας για το κόστος, χρησιμοποιεί ακόμη και τη βία, αρκεί σε άλλες εκφάνσεις της διαδρομής του να εμφανίζεται «γενναιόδωρος». Πλέον δεν μπορεί να είναι ούτε γενναιόδωρος.

Η "Τουρκία του" άνηκε στο κλειστό club των “Fragile Five”, ήταν μία από τις πέντε αναπτυσσόμενες οικονομίες που έκρυβαν βαθύτατες διαρθρωτικές αδυναμίες μαζί με την Βραζιλία, την Ινδία, την Ινδονησία και την Νότια Αφρική. Δεν είναι προσωπική διαπίστωση, είναι έκθεση των Foreign Affairs που τυπώθηκε στο έγκυρο χαρτί των Financial και των New York Times.

Η τουρκική οικονομία επωφελήθηκε για μεγάλο χρονικό διάστημα από την άφθονη διεθνή ρευστότητα, λόγω της επεκτατικής πολιτικής της Federal Reserve (η οποία με τεχνικούς όρους ονομάζεται Quantative Easing και είναι το πρόγραμμα κινήτρων για την οικονομία μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008) μέχρι που η κεντρική τράπεζα των ΗΠΑ ανακοίνωσε ότι αντί η ρευστότητα αυτή να οδηγήσει σε επενδύσεις με χαμηλό επιτόκιο, έγινε αέρας. Επειδή είμαστε πιο κοντά, πιθανόν να ξέρουμε και καλύτερα.

Οι Τούρκοι αντί να εκσυγχρονίσουν τις δομές τους, αντί να προτάξουν τον τουρισμό τους, άνοιγαν σαμπάνιες των 15 χιλιάδων ευρώ στη Μύκονο, «έκαιγαν» λεφτά σε κάθε ευκαιρία και

διαχειρίστηκαν τα δανεικά χειρότερα και από εμάς. Η εισροή ξένων κεφαλαίων σε καλή τιμή επιτρέπει στον ιδιωτικό τομέα να δανείζεται εύκολα σε ξένο νόμισμα, όταν όμως τα ξένα κεφάλαια στερέψουν, στα χέρια σου μένει μόνο ο αέρας.

Η τουρκική οικονομία βάλλεται πανταχόθεν, η λίρα έχει υποτιμηθεί πολλάκις και ο κατήφορος δεν έχει σταματημό, όσους ελιγμούς και αν κάνει ο σουλτάνος. Η πιθανή προένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε. είναι πλέον όνειρο απατηλό. Θάφτηκε στο αίμα και τις στάχτες της πλατείας Ταξίμ, ανάμεσα σε τρομοκρατικές επιθέσεις και την εικόνα του τανκ να περιφέρεται στη γέφυρα του Βοσπόρου, γι' αυτό και προέκυψε η "αναγκαιότητα για λύση στο κυπριακό, όπου ο Ερντογάν εμφανίζεται άτεγκτος".

Ο μεγαλοϊδεατισμός του και η αμφισβήτηση ακόμη και της Συνθήκης της Λωζάνης είναι ένας ακόμη επιθανάτιος ρόγχος σχετικά με την προοπτική της Τουρκίας να ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η δήλωση πως "Ό,τι και να ψηφίσουν στην Ευρώπη για ένταξή μας στην Ε.Ε., δεν έχει αξία στα μάτια μας" ήταν και πάλι για εσωτερική κατανάλωση, διότι ο σουλτάνος προσπαθεί να κερδίσει χρόνο. Ο χρόνος τελείωσε, γιατί ο πορτοκαλί πλανητάρχης τον άφησε βορά στον τουρκικό λαό, που ολοένα και ανθίσταται.

Υπάρχουν πάντοτε εκείνοι που συγκινούνται από τα λόγια για την αναβίωση της μεγάλης οθωμανικής αυτοκρατορίας, αυτοί που τον λατρεύουν σαν θεό, αλλά το λευκό του παλάτι πλέον έγινε γκρίζο. Μετά την οικονομία και τις κοινωνικοπολιτικές παλινωδίες, σειρά έχει το υπέρτατο αγαθό: η ασφάλεια των πολιτών, η ίδια η ζωή των Τούρκων. Και τότε το λευκό παλάτι του "νέου Κεμάλ" θα μαυρίσει εντελώς.

Από τον «Flamboyant Magician» Zastro, Μάγο της Φυλής,
θιασώτη του δόγματος "Everybody Lies" και αμετανόητο (long) storyteller

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

Η πρόοδος είναι πολύ σοβαρή υπόθεση,
για να αφεθεί στους επαγγελματίες «προοδευτικούς».

Μνήμη π. Γ. Μεταλληνού

(1940-19 Δεκεμβρίου 2019)

«Στον κατασκευαζόμενο πλανητικό κυκεώνα, που ο οδοστρωτήρας της παγκοσμιοποίησης (ανθρωπιστικά) ισοπεδώνει και (πολιτισμικά) ενιαιοποιεί, ο Ορθόδοξος-Ρωμηός εισάγεται στανικά, αλλά έχει τη συνείδηση των Αποστόλων και όλων των Αγίων. Δύο λύσεις του μένουν, όπως και στην pax romana: ιεραποστολική μαρτυρία ή καταφυγή στις κατακόμβες, έως ότου πεθάνουν -και με βεβαιότητα πεθαίνουν- "οι ζητούντες την ψυχήν του παιδίου" *(Ματθ. 2, 20)*. Είναι η στάση, που ενσαρκώνει ο σοφότατος Καραγκιόζης».

(Για την Ευρώπη μας με αγάπη, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 2003, σ. 102)

Χρόνια Πολλά
Καλή Χρονιά

Με δώρο λινκ σε πρώτη δημόσια προβολή!
https://www.youtube.com/watch?v=agQSKDQpSUA
Μανωλάκης ο Βομβιστής

Ευχές για το νέο έτος πίσω από τον μπερντέ!

Χατζατζάρης: Βρε, ματάκια μου, τι θα ήθελες να σου φέρει το νέο έτος;
Καραγκιόζης: Τι να θέλω, βρε Χατζατζάρη; Πολλά έχω στο κεφάλι μου, αλλά λίγα στην τσέπη μου…
Χατζατζάρης: Μήπως θες να σου φέρει περισσότερα λεφτά;
Καραγκιόζης: Βρε, μαλαγάνα, δεν θέλω πολλά στην τσέπη. Γιατί μεγάλα καράβια, μεγάλες φουρτούνες!!!
Χατζατζάρης: Τότε, λοιπόν, τι θες;
Καραγκιόζης: Θέλω να έχουμε υγεία, φιλία, φιλοξενία, δικαιοσύνη, δημοκρατία και πάνω από όλα, αγάπη! Ζητάω πολλά;
Χατζατζάρης: Αχ, ματάκια μου, πιο εύκολο είναι να έχεις πολλά στην τσέπη!
Καραγκιόζης: Ε, άστο τότε! Να 'μαστε καλά και αντέχουμε! Καλά Χριστούγεννα, Χατζατζάρη! Και καλή χρονιά!
Χατζατζάρης: Καλά Χριστούγεννα, ματάκια μου! Και με το καλό να ανταμώσουμε το 2020!

"Ευχές για μια όμορφη και ευτυχισμένη χρονιά με υγεία και αγάπη! Μην ξεχνάτε να γελάτε!"

Καλπουζάνης Χρήστος

«Η ΓΕΝΗΣΙΣ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ»

του Τάκη Μαζαράκη

ΔΕΚΑΤΟ ΜΕΡΟΣ:
«Πράξις δη»

Η Σκηνή παρουσιάζει το παλάτι εις το ένα μέρος. Το άλλο το φρούριον.
Δύο Μακεδόνες εμφανίζονται και λέγουν μεταξύ τους

Ας Μακεδών

Σήμερον ο Αλέξανδρος έλαβε μεγάλην δόξαν. Εκατάκτησε όλον τον κόσμον. Δεν πρέπει κανείς να δοξάζεται έτσι. Μας έχει καλεσμένους εις το μεγάλο συμπόσιον, που κάνει εις τα ανάκτορα. Πρέπει με τρόπο, να του ρίξουμε εις το κύπελλον το δηλητήριον.

Βος Μακεδών

Και βέβαια, αυτό θα γίνει. Πρέπει επιτέλους, να τον δηλητηριάσουμε. Δεν είναι δυνατόν, να ζήσει πλέον.

(Κτυπούν, ο Καραγ. εξέρχεται)

Καραγ.

Ήλθατε για φαΐ; Δεν περισσεύει. Να φύγετε.

Ας

Εμείς κύριε είμεθα προσκεκλημένοι.

Καραγ. Με διάφορα κωμικά τους βάζει μέσα. Γίνεται ένας θόρυβος μέσα. Κάθονται και τρώγουν.

Καραγ. *Φωνάζει*.

Ε, δεν θα φάμε εμείς, Χατζατζάρη;

Χατζ.

Σώπα βρε. Είναι τόσο φαΐ. Τι διάολο κάνεις έτσι.

Καραγ.

Ας το διάολο. Μαζευτήκανε όλοι οι νηστικοί δω μέσα.

Αλέξανδρος *(έσωθεν δυνατά)*

Ωχ, πόνους μεγάλους αισθάνομαι εις την κοιλιάν μου. Τι είναι αυτό;

Σύλβιος

Θέλετε λίγο Μεγαλειότατε, να αναπαυθείτε, μήπως σας περάσουν οι πόνοι;

Αλέξανδρος

Ναι. Σηκώστε με ολίγον. Ωχ. Οι πόνοι με ζόρισαν πολύ. (τον σηκώνουν) Υπάρχουν συμπτώματα δηλητηριάσεως. Με δηλητηρίασαν. Τρέχτε να συλλάβετε τους κακούργους αυτούς, όπου με φαρμάκωσαν.

Καραγ. (*έσωθεν*)

Μωρέ ετούτοι οι δύο, κάτι κάναν εις τον Αλέξανδρον. Αν πάθει τίποτα, θα τους κάμω γουρουνίσο θάνατο.

Αλέξανδρος (*έσωθεν*)

Τον θάνατον δεν μπορεί να τον αποφύγει κανείς, είτε πλούσιος, είτε πτωχός, είτε Βασιλεύς, είτε στρατιώτης. Τας πτέρυγάς του δεν μπορεί κανείς, να τας διαφύγει και τώρα είναι η δική μου σειρά. Σας λέγω τας τελευταίας μου συμβουλάς. Βασιλεύς της Μακεδονίας, να γίνει ο

αγαπητός μου Περδίκκας. Η σύζυγός μου Ρωξάνδη [*Ρωξάνδρα*] να μείνει με τον τίτλο της Βασιλίσσης. Έχετε γεια. Πεθαίνω.

Κλαίουν όλοι. Ο Καραγκιόζης εμφανίζεται με τους δύο Μακεδόνας, όπου εδηλητηρίασαν
τον Αλέξανδρον, κρατών έναν πέλεκυν εις το χέρι.

Καραγκιόζης

Εσείς φαρμακώσατε τον Βασιλέα σας; Είστε προδότες! Είστε κα[θάρματα(;)]…

***

<u>ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ</u>:

Σημείωση 1: Ακολουθεί κολοβό φύλλο. Απ' ό,τι φαίνεται λείπει η τελευταία σελίδα. Από εδώ και κάτω, επειδή διαθέτω το ακριβές πρότυπο του καλλιτέχνη, μπορώ να κάνω μία αποκατάσταση του ελλείποντος στο χειρόγραφο κειμένου, υπό μορφή αφηγηματική, χωρίς διαλόγους ή ακόμα και με τους, κατά τη γνώμη μου, υποθετικούς διαλόγους, που ίσως να είχε ο συγγραφέας. Δηλαδή το φόνο των δύο προδοτών από τον Καραγκιόζη και την κηδεία του Αλέξανδρου, ώστε να τονιστεί η δραματική δομή του έργου. Πάντως, νομίζω ότι η παρούσα συγγραφή του έργου είναι ένα περιληπτικό κείμενο εν είδει σημειώσεων, που άφηνε μεγάλα περιθώρια αυτοσχεδιασμού στον καλλιτέχνη, επί σκηνής. Τάκης Μαζαράκης

Σημείωση 2: Επίσης, η Ρωξάνη δεν εμφανίζεται στα πρόσωπα του έργου. Ούτε οι δύο Μακεδόνες, φαρμακευτές του Αλέξανδρου. Τι θα μπορούσε να κάνει αυτός που θα αποκαθιστούσε το κείμενο; Να τους προσθέσει; Στην Φυλλάδα, η Ρωξάνη αυτοκτονεί και γίνεται διπλή κηδεία στο τέλος.

Τάκης Μαζαράκης

Στο επόμενο τεύχος: «Πρόταση μεταγραφής χειρόγραφου»

Οι «Μεταμορφώσεις» του Σταύρακα IV

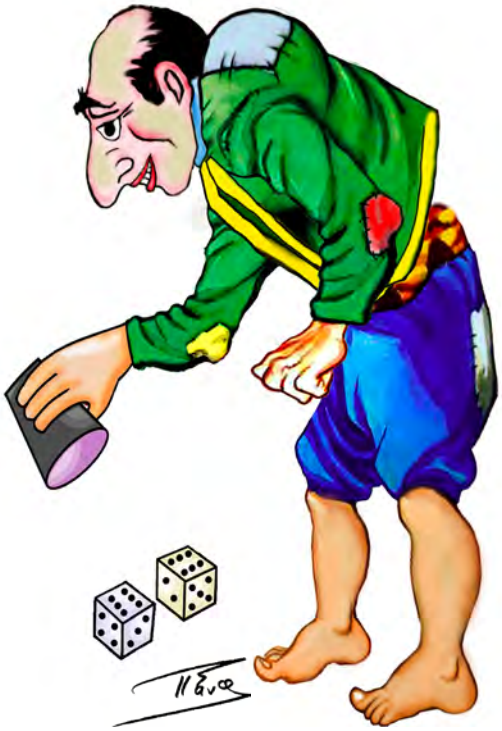

Ο λαϊκός ήρωας και εκπρόσωπος του ελληνικού υπόκοσμου στο νεοελληνικό Θέατρο Σκιών, ο Σταύρακας, δεν θα μπορούσε να απουσιάζει και από τα ιστορικά έργα, που μας ταξιδεύουν στα αρχαία χρόνια, όπως π.χ. ως ένας από τους μνηστήρες της Πηνελόπης στην Οδύσσεια του Ομήρου, έτσι όπως το έργο αυτό διασκευάστηκε για το Θέατρο Σκιών.

(Φώτο: Σταύρακας στην Αρχαία Ελλάδα του Πλέσσα)

Πατρίκιος

«Ταξιδεύοντας» στην Προύσα

Ένα πολύ όμορφο σχόλιο του Sinasi Celikkol, στη σελίδα μας στο Facebook, για την αναφορά μας στο μουσείο του Karagöz και του Hacivat, στο Τσεκιργιέ της Προύσας: ***«Sinasi Celikkol, They were my collections. (Spatharis, Kapetanidis, Melissinos.) At 2008, I gave museum. Greetings, Puppeteer Şinasi…».***

Η αντικερί του Sinasi Celikkol στην Προύσα

Πατραϊκός

6. Ο Μίμαρος,
οι συνεργάτες του και οι μαθητές του

Το έτος 1881, οι περιοχές της Θεσσαλίας και της Νότιας Ηπείρου ενσωματώνονται στο ελληνικό κράτος, διά της διπλωματικής οδού και χωρίς πολεμικές επιχειρήσεις. Η ενσωμάτωση αυτή έπαιξε ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στη μετέπειτα ιστορία του νεοελληνικού Καραγκιόζη. Κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα, είχε, ήδη, αναπτυχθεί η λεγόμενη «Ηπειρώτικη Σχολή» του Θεάτρου Σκιών, οι εκπρόσωποι της οποίας δραστηριοποιούνταν, καλλιτεχνικά, στην περιοχή της Ηπείρου. Με την αλλαγή των συνόρων, το έτος 1881, οι ηπειρώτες καραγκιοζοπαίχτες περνούν, ευκολότερα, στην ελεύθερη Ελλάδα, όπου αρχίζουν να παρουσιάζουν έργα του Ηπειρώτικου Θεάτρου Σκιών.
Την ίδια εποχή, παράλληλα, άρχισε κάπως να αμβλύνεται η μέχρι τότε αποστροφή της επίσημης διανόησης προς το λαϊκό πολιτισμό και την ευρύτερη παράδοση της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Έτσι λοιπόν, οι κύριοι εκπρόσωποι αυτής της γενιάς (Ζαμπέλιος, Πολίτης, Παπαρρηγόπουλος κ.ά.) προσεγγίζουν, πλέον, με θετική διάθεση τη λαϊκή παράδοση, που πήγαζε από την Τουρκοκρατία και το Βυζάντιο.
Οι αλλαγές αυτές υπήρξαν ευεργετικές, μεταξύ των άλλων, και για την ανατολική λαϊκή τέχνη του Θεάτρου Σκιών. Με τον τρόπο αυτό, ο νεοελληνικός Καραγκιόζης διαφοροποιήθηκε, σε μεγάλο βαθμό, από τον άσεμνο Karagöz και άρχισε να εμπνέεται (χάρη στην Ηπειρώτικη Σχολή) από μύθους, θρύλους, παραδόσεις και κυρίως από την νεότερη ελληνική ιστορία. Παράλληλα, η ηρωική θεματολογία του Καραγκιόζη συνέπλεε με την τότε ακμάζουσα πατριωτική ατμόσφαιρα της «Μεγάλης Ιδέας».

Οι ανωτέρω αλλαγές, όμως, δεν συντελέστηκαν από τη μια στιγμή στην άλλη. Αντιθέτως, κυοφορήθηκαν μέσα από συνεχόμενες ζυμώσεις και ωρίμασαν, αργά αλλά σταθερά, στα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ού αιώνα. Κατά την περίοδο αυτή, ο νεοελληνικός Καραγκιόζης κάνει ολοένα και πιο δυναμική την παρουσία του στο πολιτιστικό στερέωμα, μέσα από μια εμπνευσμένη και δημιουργική αφομοίωση της υπάρχουσας καλλιτεχνικής παρακαταθήκης του Ηπειρώτικου και του Οθωμανικού Θεάτρου Σκιών. Κύριος συντελεστής του παραπάνω αφομοιωτικού έργου (όπως επίσης και πολλών ακόμα ρηξικέλευθων καινοτομιών) θεωρείται ο πατρινός καραγκιοζοπαίχτης Δημήτρης Σαρντούνης ή Μίμαρος.
Ο Μίμαρος θεωρείται ο γενάρχης του νεοελληνικού Θεάτρου Σκιών. Ωστόσο, τα βιογραφικά του στοιχεία δεν είναι απολύτως σαφή και ξεκαθαρισμένα. Σύμφωνα με τα νεότερα τεκμήρια της έρευνας, γεννήθηκε το 1860, στην Καλαμάτα. Κατόπιν, μεγάλωσε στο Μεσολόγγι και έδρασε καλλιτεχνικά κυρίως στην Πάτρα. Ήταν ιδιαίτερα μορφωμένος για την εποχή του, καθώς σπούδασε στο Σχολαρχείο, ενώ διετέλεσε και ψάλτης στον τότε καθεδρικό Ναό της Πάτρας. Σύμφωνα με τις επικρατέστερες πληροφορίες, είχε φύγει, σε νεαρή ηλικία, για την Πόλη, όπου έμαθε τα μυστικά του οθωμανικού μπερντέ από τον Γιάννη Βράχαλη.

Ωστόσο, από μικρή ηλικία, ο Δημήτρης Σαρδούνης είχε παρακολουθήσει και τους καραγκιοζοπαίχτες της Αιτωλοακαρνανίας (κυρίως τον Λιάκο Πρεβεζάνο), οι οποίοι τον μύησαν και στην παράδοση του Ηπειρώτικου Θεάτρου Σκιών. Χάρη στην ανωτέρω μαθητεία και την

Καραγκιόζης του Πάγκαλου

καλλιτεχνική του ευαισθησία και μόρφωση, ο Μίμαρος κατάφερε να διαμορφώσει ένα κράμα ανάμεσα στον ηπειρώτικο και τον οθωμανικό μπερντέ, συνδυάζοντας τα θετικά στοιχεία και των δύο παραδόσεων και αποβάλλοντας τις όποιες αισχρότητες του Karagöz. Μέσα από αυτό το κράμα, αναδύθηκε ο νεοελληνικός Καραγκιόζης.

Με την αυγή της τελευταίας δεκαετίας του 19ου αιώνα και κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1890, αρχίζουν, σταδιακά, να λαμβάνουν χώρα, στην πόλη της Πάτρας, οι ανωτέρω μεγάλες μεταρρυθμίσεις του Μίμαρου. Στα 1891, μνημονεύεται, στις γραπτές πηγές, μια παράγκα καραγκιοζοπαίχτη στην περιοχή των Υψηλών Αλωνίων, χωρίς όμως, να μνημονεύεται το όνομα του Μίμαρου ή άλλου καραγκιοζοπαίχτη. Ο Μίμαρος αναφέρεται, για πρώτη φορά, το 1894, ως καραγκιοζοπαίχτης, που παρουσιάζει παραστάσεις, με μεγάλη επιτυχία, στα Ψηλαλώνια. Την ίδια εποχή, φέρεται (από δημοσιεύματα της εποχής) να δίνει παραστάσεις στην Ηλεία και την Καλαμάτα, κερδίζοντας με ξεχωριστό τρόπο τις εντυπώσεις και αποδεικνύοντας την καλλιτεχνική του κυριαρχία, στο χώρο της δυτικής Ελλάδας.

Ο Δημήτρης Σαρδούνης έμεινε γνωστότερος στην ιστορία ως «Μίμαρος» είτε λόγω των μιμητικών ικανοτήτων του, είτε (το πιο πιθανό) λόγω του μικρού του ονόματος «Μίμης», το οποίο μετατράπηκε κατόπιν στη μεγεθυντική προσωνυμία Μίμαρος, εξαιτίας του ότι αυτές οι μετατροπές συνηθίζονταν στην Πελοπόννησο (π.χ., Βασίλαρος, Γιάνναρος, Αντώναρος, Κώσταρος κτλ.).

Πέρα από όλα αυτά όμως, στον Μίμαρο αποδίδονται ρηξικέλευθες καινοτομίες στην τέχνη του Καραγκιόζη, όπως είναι, π.χ., η επιβολή στο πανί των φιγούρων του Πασά και του Βεληγκέκα από την ηπειρώτικη παράδοση, η επιβολή, επίσης, των ηρωικών παραστάσεων (με αντιπροσωπευτικότερη περίπτωση το ηρωικό έργο «Ο Καπετάν Γκρης»), η διαμόρφωση νέων τύπων, όπως ο ζακυνθινός Νιόνιος και ο Κολλητήρης (στη θέση παλιών αντίστοιχων τύπων του Οθωμανικού μπερντέ) και κυρίως η ηθικοποίηση του θεάματος και η απαλλαγή αυτού από τα αισχρά και άσεμνα στοιχεία του Οθωμανού Karagöz. Επίσης, η γόνιμη συνεργασία του Μίμαρου με τον Ρούλια οδήγησε τον τελευταίο στην οριστική διαμόρφωση και επιβολή της φιγούρας του ορεσίβιου και αγαθού τσέλιγκα Μπαρμπαγιώργου. Από την άλλη, ο Μίμαρος συνεργάστηκε στενά και με αρκετούς σύγχρονούς του καραγκιοζοπαίχτες, όπως με τον Κόντο και περισσότερο από όλους, με τον Πάγκαλο και με τον Αγαπητό.

Ο Πάγκαλος καταγόταν από την Ζάκυνθο. Δραστηριοποιήθηκε, καλλιτεχνικά, κυρίως στην Πάτρα και στην υπόλοιπη Πελοπόννησο, παρουσιάζοντας τις άσεμνες κωμωδίες του

Οθωμανικού μπερντέ. Έμεινε πιστός στην οθωμανική παράδοση και αντιστάθηκε στις ρηξικέλευθες μεταρρυθμίσεις του Μίμαρου.
Ο Πάγκαλος, επιπροσθέτως, ήταν ξακουστός για τα σπαρταριστά αστεία του και για τις φάρσες, που σκάρωνε και που του σκάρωναν. Μια από τις πολλές σπαρταριστές ιστορίες, που κυκλοφορούσαν για τον Πάγκαλο, διηγείται ο Γιώργος Τζαμούλιας: «Για τον Πάγκαλο, ξέρω μια περίπτωση, με τον Γιώργο τον Καρβουνόπουλο, ο οποίος έπαιζε κιθάρα και είχε καταγωγή από την Μικρά Ασία. Τότε, όλοι οι παλιοί καραγκιοζοπαίχτες παίρνανε μουσικούς, για να τους συνοδεύουν στις παραστάσεις. Μια εποχή, είχαν τσακωθεί αυτοί οι δύο και δεν μιλάγανε. Κάποια στιγμή, ήταν ο Πάγκαλος, μέσα σε μια ταβέρνα, και έτρωγε. Ήτανε δύσκολα εκείνα τα χρόνια. Τότε, μπαίνει, μέσα, ο Καρβουνόπουλος και βλέπει τον Πάγκαλο να τρώει. Σκέφτηκε ότι αυτός, ο Πάγκαλος δηλαδή, θα είναι οικονομημένος, για να κάθεται και να τρώει. Κάπου, θα τα είχε οικονομήσει, για να τρώει εκεί. Ο Καρβουνόπουλος πιάνει κουβέντα με τον καταστηματάρχη και λέει για τον Πάγκαλο: “Ο καλύτερος καραγκιοζοπαίχτης είναι. Δεν υπάρχει δεύτερος στην Ελλάδα”. Το ακούει ο Πάγκαλος και λέει, αμέσως, με τη χαρακτηριστική φωνή του: “Βάλτου, μωρέ, να φάει. Δεν τον βλέπεις ότι πεινάει; Κέρασέ τον”! Ο Καρβουνόπουλος έφαγε, ήπιε και την ώρα που έφευγε, μπροστά στον Πάγκαλο, λέει στον καταστηματάρχη: “Δεν υπάρχει χειρότερος καλαπόρτσης από δαύτονε”! Αμέσως, το έβαλε στα πόδια! Έπαιζε κιθάρα για τον Πάγκαλο, αλλά, τότε, ήσαντε μαλωμένοι».
Ο Βασίλης Αγαπητός ή Ζεστός καταγόταν (κατά την επικρατέστερη εκδοχή) από το Νιοχώρι της Αιτωλοακαρνανίας. Ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η συμβολή του στον εξελληνισμό του Οθωμανικού Καραγκιόζη, εξαιτίας της μαθητείας του κυρίως στον Μίμαρο αλλά και σε ορισμένους καραγκιοζοπαίχτες της Ηπειρώτικης Σχολής (Βασίλη Τσιλιά και Λιάκο Πρεβεζάνο). «Αγαπητός» είναι το παρατσούκλι, το οποίο κρατήθηκε ως επίθετό του, αντικατοπτρίζοντας, όμως, και τον «αγαπητό»

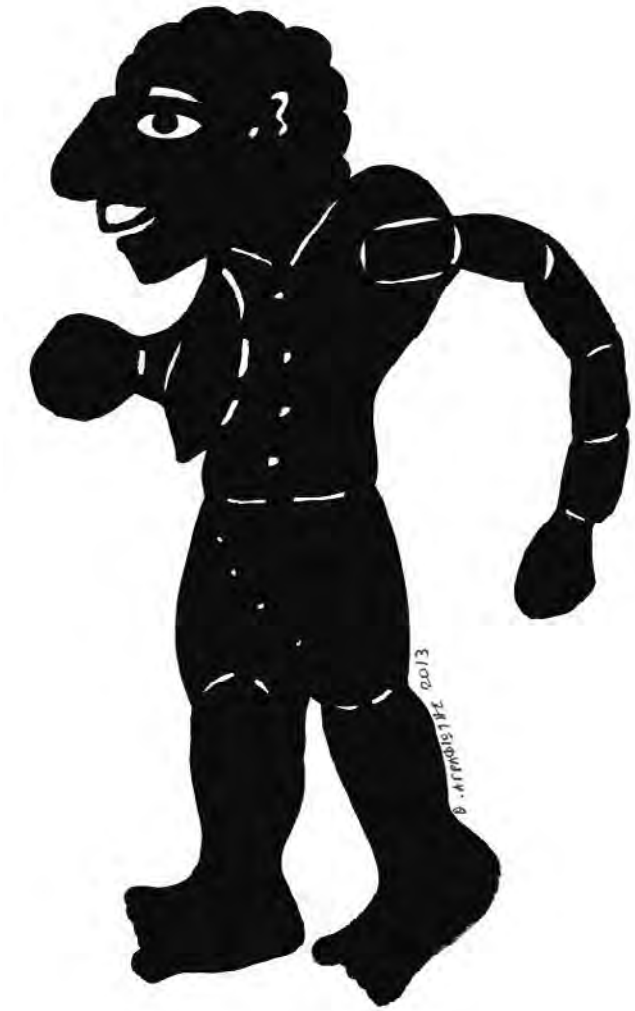

Καραγκιόζης του Μίμαρου

χαρακτήρα του. Ήταν, επίσης, γνωστός και ως «Ζεστός». Κατά τον Καΐμη, ονομαζόταν Ζεστός «εξαιτίας του πολύ θερμού παιξίματός του». Σύμφωνα, όμως, με άλλες απόψεις, το παρατσούκλι αυτό ήταν επινόηση του Μίμαρου, επειδή ο «Ζεστός» έπινε καυτό τσάι, ακόμα και μέσα στο καλοκαίρι. Ο Αγαπητός είχε βαθιά φιλία και συνεργασία με τον Πάγκαλο (παρά το αντίθετο των χαρακτήρων τους). Οι δυο τους (και κάπως περισσότερο ο Πάγκαλος) φέρονται να είναι οι βασικοί πληροφοριοδότες του Τζούλιο Καΐμη, όταν αυτος ερευνούσε την τέχνη του Καραγκιόζη, κατά τα χρόνια του Μεσοπολέμου, στην Πάτρα.
Σταδιακά, η καλλιτεχνική δράση του Σαρδούνη γίνεται γνωστή σε ολόκληρη την δυτική Πελοπόννησο (από την Πάτρα και την Γαστούνη, μέχρι τον Πύργο και την

Καλαμάτα), για να κορυφωθεί στην τριετία 1899-1902, κατά την οποία ο Μίμαρος παρουσίασε, με μεγάλη επιτυχία, τις παραστάσεις του στην Αθήνα. Ωστόσο, από το 1903 (τελευταία επιβεβαιωμένη παράσταση του Μίμαρου, στην πλατεία Όλγας) και εξής, ο Μίμαρος χάνεται από το καλλιτεχνικό προσκήνιο και πεθαίνει, κάποια χρονιά μέχρι το 1912, ξεχασμένος και περιθωριοποιημένος. Η ταραχώδης καλλιτεχνική καριέρα του και η εξίσου ταραγμένη εποχή του ενέπνευσαν τη μυθιστορηματική βιογραφία του Βασίλειου Χριστόπουλου, με τον τίτλο: «Στο φως της ασετιλίνης» (εκδ. Κέδρος, Αθήνα 2002).

Ο Μίμαρος άφησε πολλούς μαθητές, με πιο σημαντικούς τους εξής (κατ' αλφαβητική σειρά): Ανδρέας Αρακόπουλος ή Κουτσανδρέας (αδερφός του Θοδωρέλου και διάσημος για το τραγούδι του), Θεόδωρος Αρακόπουλος ή Θοδωρέλος (αδερφός του Κουτσανδρέα και δάσκαλος του Σωτήρη Σπαθάρη), Ανδρέας Βουτσινάς, Μήτσος Μανωλόπουλος ή Δημήτρης Νταλιάνης, Παναγιώτης Μπέκος και Ανδρέας Σωτηρόπουλος.

Ο Βουτσινάς γεννήθηκε στην Πάτρα. Ο Τζούλιο Καΐμη γράφει ότι ο Βουτσινάς «πολύ περισσότερο από τους άλλους, αφιερώνει πραγματική λατρεία στον δάσκαλό του, τον Μίμαρο. Στο δωμάτιό του, κρεμασμένο στον τοίχο, πάντοτε μαζί του μέσα στο πορτοφόλι του, το πορτραίτο του Μίμαρου. Δεν το αποχωρίζεται ποτέ!». Κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου, θεωρούνταν από τους καλύτερους καραγκιοζοπαίχτες της Πάτρας. Ο Καΐμη αναφέρει, επίσης, τα εξής για την καλλιτεχνική αξία του Βουτσινά: «Μυστικοπαθής και συνεσταλμένος, διακατέχεται από το βαθύ αίσθημα της τέχνης που εξασκεί. Επίσης παραπονιέται συχνά για την έλλειψη πνευματικότητας του κοινού, το οποίο τον αναγκάζει να κάνει παραχωρήσεις, που καταδικάζει. Αλλά είναι επαγγελματίας και οφείλει να κερδίζει τη ζωή του. (…) Πολύ αδιάφορος για τον εαυτό του. Δεν έχει φιλοδοξίες, παρά μόνο για την τέχνη του, την οποία θεωρεί αθάνατη και θα ήθελε πολύ να μπορέσει να την ανεβάσει σε ανώτερο επίπεδο. (…) Ο Βουτσινάς είναι καλλιτέχνης, με τον οποίο μπορείς να μιλήσεις για την τέχνη, με την καθολική έννοια του όρου. Πάνω στη σκηνή αισθάνεται αυτό που παίζει, σε σημείο που να υποφέρει». Ο Ανδρέας Βουτσινάς, όμως, παρήκμασε μετά τον πόλεμο, κατά τη δεκαετία του 1950, αν και δεν ήταν ακόμα ιδιαίτερα μεγάλος στην ηλικία.

Ο Μανωλόπουλος καταγόταν από την Αμαλιάδα και διακρίθηκε για τις μιμήσεις του. Ήταν ο δημοφιλέστερος (μαζί με τον Αντώνη Μόλλα) καραγκιοζοπαίχτης στην Αθήνα, κατά την εποχή του Μεσοπολέμου. Με ορμητήριο το πάλκο του στην περιοχή του Μεταξουργείου, δραστηριοποιήθηκε καλλιτεχνικά σε όλη την Πελοπόννησο και τα νησιά, φτάνοντας μέχρι την Αίγυπτο, από την οποία έφερε στην Αθήνα την έγχρωμη δερμάτινη φιγούρα. Καθιέρωσε την τριάδα των Κολλητηριών, προσθέτοντας δύο ακόμα Κολλητήρια στον πρώτο γιο του Καραγκιόζη. Ήταν ένα από τα ιδρυτικά μέλη του Πανελλήνιου Σωματείου Θεάτρου Σκιών.

Ο Μπέκος καταγόταν από την Πάτρα. Δραστηριοποιήθηκε καλλιτεχνικά (στα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ού αιώνα), με μεγάλη επιτυχία, στην Πάτρα και στην Αθήνα.

Ο Σωτηρόπουλος καταγόταν από την Πάτρα. Ήταν μαθητής του Μίμαρου, αλλά και του Μανωλόπουλου. Δραστηριοποιήθηκε, καλλιτεχνικά, κυρίως στην Πάτρα, στην Αθήνα και σε όλη την Πελοπόννησο. Ο γιος του, Χρήστος, επίσης καραγκιοζοπαίχτης, κρεμάστηκε από τους Γερμανούς, (κατά τη διάρκεια της Κατοχής), γιατί έπαιζε πατριωτικά ηρωικά έργα. Παρόμοια περίπου τύχη είχε και ο Βασίλης Ανδρουτσόπουλος, ο οποίος ασχολήθηκε με τον Καραγκιόζη, κάνοντας τη στρατιωτική του θητεία στην Πάτρα. Μετά την απόλυσή του από το στρατό, έμεινε μόνιμα στην πόλη και έδινε παραστάσεις, μέχρι που τον σκότωσαν, το 1942, οι Γερμανοί, την ώρα που πήγαινε, σε μια βρύση, για νερό.

6. Mimaros, his associates and his apprentices

In 1881, the regions of Thessaly and Southern Epirus were incorporated to the Greek State, through diplomacy and military conflict. This unification played a particularly important role in the subsequent history of modern Greek Karagiozis. During the 19th century the so-called "Epirus School" of Shadow Theatre had already developed and its representatives were artistically active throughout the region. With the extension of the borders in 1881, the puppeteers of Epirus could move more easily within free Greece, presenting Epirus Shadow Theatre plays.

At the same time, the existing aversion of intellectuals to popular culture and the Byzantine tradition in general became somewhat mitigated. In this context, the main representatives of this generation (Zampelios, Politis, Paparrigopoulos etc.) then had a positive approach to folk tradition coming from the Ottoman and Byzantine Empires. These changes proved beneficial, among other things, for the eastern folk art of Shadow Theatre. In this way, the modern Greek Karagiozis was significantly diversified from the obscene Karagφz and became inspired (thanks to the Epirus School) from myths, legends, traditions and particularly modern Greek history. Moreover, the heroic themes of Karagiozis were in line with the then flourishing patriotic atmosphere of the "Great Idea".

These changes, however, did not come overnight. On the contrary, they were developed through continuous nurturing and materialised, slowly but steadily, in the late 19th and early 20th century. During this period, the modern Greek Karagiozis has an increasingly strong presence in the cultural realm, through an inspired and creative assimilation of the existing artistic legacy of Epirus and Ottoman Shadow Theatre. The main agent of the above assimilation task (as well as of many more inspired innovations) is considered to be puppeteer Dimitris Sardounis or Mimaros from Patras.

Mimaros is considered the founder of modern Greek Shadow Theatre. However, his biographical information is rather vague and not entirely clear. According to the latest research, he was born in 1860, in Kalamata. He grew up in Messolonghi and was artistically active mainly in Patras. He was particularly educated for his time, as he was a High School graduate, while he was also a cantor at the then Cathedral of Patras. According to prevailing information, at a young age he travelled to Constantinople, where he learned the secrets of Ottoman Shadow Theatre from Yiannis Vrahalis.

However, from an early age, Dimitris Sardounis had also watched the work of puppeteers from Aetoloakarnania (mainly Liakos Prevezanos) who initiated him in the tradition of Epirus Shadow Theatre. Thanks to his above apprenticeship and his artistic flair and education, Mimaros managed to create his own special mix of Epirus and Ottoman Shadow Theatre, combining the best qualities of both traditions and rejecting the crassness of Karagφz. Out of this mix, modern Greek Karagiozis emerged.

With the dawn of the last decade of the 19th century and during the 1890s, Mimaros developed these significant reforms in the city of Patras. In 1891, written sources refer to a puppeteer's shack in the Psilalonia area of Patras, without however mentioning the name of Mimaros or another puppeteer. Mimaros is named as a puppeteer for the first time in 1894, when he performed with great success at Psilalonia. At the same time, he also seems, according to publications of the time, to have been performing in Ilia and Kalamata, gaining acclaim and proving his artistic prevalence across western Greece. Dimitris Sardounis is best known as "Mimaros", either because of his mimetic skills, or, most likely, because "Mimis" is an abbreviation of his name, which was then converted to the superlative "Mimaros", as this was common practice in the Peloponnese (e.g., Vasilaros, Yiannaros, Antonaros, Costaros etc.).

But beyond all that, Mimaros was the mind behind inspired innovations in the art of Karagiozis, such as the introduction of the puppets of Pasha and Veligekas from the Epirus tradition onto the scrim, the introduction of heroic plays (with the most typical being the heroic play "Captain Gris"), the creation of new characters, like Nionios of Zakynthos and Kollitiris replacing older relevant characters of the Ottoman Shadow Theatre, though mainly the moralisation of the show and the removal of the obscene and indecent characteristics of the Ottoman Karagφz. Moreover, Mimaros' fruitful collaboration with Roulias, led the latter to finalize and introduce the character of simple, hillbilly, shepherd Barbagiorgos. Meanwhile, Mimaros worked closely with several of his contemporary puppeteers, like Kontos and extensively, with Pangalos and Agapitos.

Pangalos hailed from Zakynthos. He was artistically active mainly in Patras and the rest of the Peloponnese, performing the rude comedies of the Ottoman Shadow Theatre. He stayed loyal to the Ottoman tradition and resisted the groundbreaking reforms of Mimaros. Pangalos was also famous for his hilarious jokes and the pranks he played upon others, and others on him.

One of the many hilarious stories about Pangalos is narrated by Giorgos Tzamoulias: "I know a story about Pangalos, with Giorgos Karvounopoulos, who played the guitar and came from Asia Minor. At that time, old puppeteers hired musicians to accompany the performances. At some time, these two had fallen out and were not on speaking terms. Then, one day, Pangalos was eating in

a tavern. Those were hard times. Then, in comes Karvounopoulos and sees Pangalos eating. He thinks to himself that Pangalos must be well off to be able to sit there and eat. He must have earned big bucks somewhere, to afford to dine in that tavern. Karvounopoulos starts chatting with the tavern keeper and tells him about Pangalos: "He is the best puppeteer. There's no other like him in Greece". Pangalos hears this and immediately says in his characteristic voice: "Give him to something to eat, man. Can't you see he is hungry? Treat him"! Karvounopoulos ate, drank and upon leaving, in front of Pangalos says to the tavern keeper: "You know, he's the worse amateur there is!" Immediately, he runs off! He used to play guitar for Pangalos, but at that point, they had fallen out".
Vasilis Agapitos or Zestos came from (according to the prevailing story) Niochori of Aetoloakarnania. His contribution to the hellenisation of Ottoman Karagiozis is deemed as very important, because of his apprenticeship mainly with Mimaros but also with puppeteers of the Epirus School (Vasilis Tsilias and Liakos Prevezanos). "Agapitos" (i.e. Dearest) was his nickname, which he adopted as his surname, reflecting, however, his popular, "dearest" character. He was also known as "Zestos" (i.e. Warm). According to Caimi, he was called Zestos "because of his very warm performances". According to others, though, this nickname was Mimaros' invention, as Zestos used to have his tea warm, even in the summer. Agapitos had a deep friendship and cooperation with Pangalos despite their contradicting characters. Both of them (though Pangalos to a larger extent) seem to be the key sources of information for Julio Caimi, when he was conducting research on Karagiozis during the interwar period, in Patras. Gradually, Sardounis' artistic activity becomes known throughout the western Peloponnese (from Patras and Gastouni to Pyrgos and Kalamata) to culminate in the three year period 1899-1902, when Mimaros presented with great success, his plays in Athens. However, from 1903 (the last confirmed performance by Mimaros at Olgas square in Patras) onwards, Mimaros drew away from the artistic limelight and died prior to 1912, forgotten and marginalized. His turbulent artistic career and the equally turbulent era he lived in inspired the fictional biography by Vasileios Christopoulos, with the title: "Sto fos tis asetilinis" ("In the light of acetylene") (ed. Kedros, Athens 2002).
Mimaros instructed many apprentices, with the most important being the following (in alphabetical order): Andreas Arakopoulos or Koutsandreas (brother of Thodorelos and famous for his singing), Theodoros Arakopoulos or Thodorelos (brother of Koutsandreas and teacher of Sotiris Spatharis), Andreas Voutsinas, Mitsos Manolopoulos or Dimitris Ntalianis, Panayiotis Bekos and Andreas Sotiropoulos.
Voutsinas was born in Patras. Julio Caimi writes that Voutsinas "much more than others, is truly devoted to his teacher, Mimaros. In his room, hanging on the wall, always with him in his wallet, is a picture of Mimaros. He never parts with it!". During the interwar period, he was among the best puppeteers in Patras. Caimi also states the following about the artistic value of Voutsinas: "Secretive and shy, he is governed by a deep sense of the art he performs. He also often complains about the lack of spirit in the audience, that causes him to make concessions, which he condemns. But he's a professional and has to earn a living. (...) He seems indifferent towards himself. He has no ambitions, other than his art, which he considers timeless and would love to raise to a higher level. (...) Voutsinas is an artist with whom you can talk about art, in its universal sense. On stage he feels what he plays, to the point of suffering". However, Andreas Voutsinas deteriorated after the war, in the 1950s, although he was not very old at the time.
Manolopoulos came from Amaliada and was distinguished for his impersonations. He was, along with Antonis Mollas, the most popular puppeteer in Athens, in the interwar period. Starting from the music scene of the Metaxourgio area, he was artistically active across the Peloponnese and the islands, reaching as far as Egypt, from where he introduced the coloured leather puppet to Athens. He also introduced the Kollitiria trio, adding two more Kollitiria to the first son of Karagiozis. He was one of the founding members of the Hellenic Shadow Theatre Association.
Bekos came from Patras. He was artistically active during the late 19th and early 20th century with great success in Patras and Athens. Sotiropoulos came from Patras. He was an apprentice to Mimaros and to Manolopoulos. He was artistically active mainly in Patras, Athens and across the Peloponnese. His son, Christos, also a puppeteer, was hanged by the Germans during the Nazi Occupation because he performed patriotic heroic plays. The story is very similar to that of Vasilis Androutsopoulos, who performed Karagiozis during his military service in Patras. After his discharge from the army, he stayed as a resident in the city, performing until 1942, when he was killed by the Germans, as he was going to a fountain for water.
T. A.

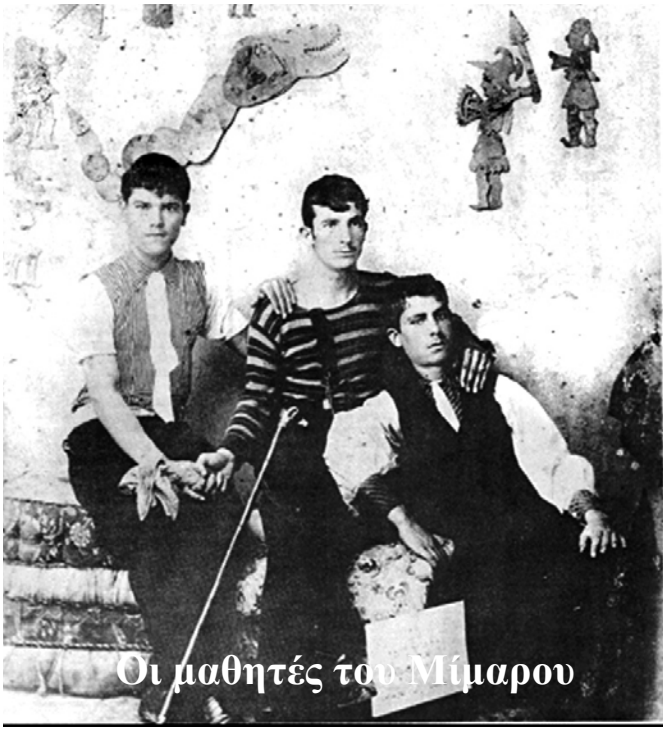
Οι μαθητές του Μίμαρου

9) Καλή Χρονιά!

ΚΑΡ: Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος ετοιμάζεται για δηλώσεις…
ΧΑΤΖ: Λοιπόν! Με την ευκαιρία της έλευσης του 2020…
ΚΑΡ: Αριθμός όλο αριστεία! Όλο εικοσάρια!
ΧΑΤΖ: Παρακάμπτω το αστειάκι και συνεχίζω: …Ώρα για απολογισμό!
ΚΑΡ: Και ο λαός πληρώνει πάντα το λογαριασμό!
ΧΑΤΖ: Σουτ! Ο Βεληγκέκας παραφυλάει, δίπλα, με πτυσσόμενο γκλοπ!
ΚΑΡ: Αυτό οικεία κακά μου θυμίζει! Ας τα πάρουμε όλα από την αρχή!

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Ποια όλα εννοείς;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Φέτος δεν παίρνω μέρισμα!
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Θα το καλύψεις, επειδή έρχονται επενδύσεις στην Ελλάδα!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Τέτοια παραμύθια έλεγε και ο «Ψηλός» το 1989…
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Πάλι με ψευδώνυμα μιλάς. Σαν τρομοκράτης…
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Ποιος τρομοκράτης; Με τρελάνατε στην καρπαζιά!
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Είναι η αναγκαστικότητα, η οποία θα φέρει την κανονικότητα!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Ποια κανονικότητα και πού;
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Η Ελλάδα γίνεται πάλι ευνομούμενη χώρα…
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Στο Αιγαίο;
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Α! Εκεί φταίει ο Σουλτάνος! Αλλά θα βρει το δάσκαλό του!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Από ποιον; Από τον Βεληγκέκα, που βαράει για λογαριασμό σου;
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Μην πας να με παγιδέψεις! Η εθνικοφροσύνη επέστρεψε…
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Και οι Πρέσπες;
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Α! Ένα κράτος δικαίου δεν παραβιάζει διεθνείς συμφωνίες!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Κράτος δικαίου;
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Ναι! Η δικαιοσύνη πατάσσει και τιμωρεί τους εγκληματίες!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Ακόμα και την πιο «χρυσή» εγκληματική οργάνωση;
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Πάλι κάτι ύπουλο πας να υπονοήσεις! Εμπρός! Τα κάλαντα!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Αρχιμηνιά και αρχιχρονιά…
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Σου είπα όχι αυτά!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Πότε μου το είπες;
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Προ δύο μηνών! Πάμε το δικό μας ανακοινωθέν! Μαέστρο!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Εγώ που είμαι παιδί της βιοπάλης…
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: …και ύποπτος στη χωροφυλακή…
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: …το μάνλιχερ, το μάνλιχερ, θα πάρω υπό μάλης…
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: …και πρώτος θα φορέσεις το χακί… Αχ!!! Μην βαράς, βρε!!!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: **Καλή χρονιά σε όλους και σε όλες με υγεία, χαρά και ειρήνη**!!!

Απόσπασμα από την αυτοβιογραφία μου...

©Πιπίνα Δ. Έλλη (Pipina D. Elles)

Στο κείμενο «Κέντρα διασκέδασης.... Καραγκιόζης... εστιατόρια... ζαχαροπλαστεία... και... και...» καταπιάνομαι και με τις αναμνήσεις μου για το Θέατρο Σκιών, στην προσχολική μου περίοδο που το έφερνε ο Μακρής, ιδιοκτήτης δύο εξοχικών κέντρων στην παραλίμνια περιοχή των Ιωαννίνων για

την διασκέδαση των θαμώνων του...

«Τα δύο εξοχικά κέντρα διασκέδασης στην παραλίμνια οδό, φιλοξενούσαν κατά καιρούς αρκετούς καλλιτέχνες του τραγουδιού, κάποιους κωμικούς όπως «τον Νιόνιο και τη γυναίκα του» και αρκετά συχνά το Θέατρο Σκιών. Απολάμβανα, όσο δεν φαντάζεστε, τις συχνές εξόδους τα Σαββατοκύριακα με τους γονείς μου και ακόμη περισσότερο την επίσκεψή μας στο ένα από τα δύο εξοχικά της παραλίμνιας, του Μακρή. Εκεί, μικροί και μεγάλοι, δίπλα στους γνωστούς νόστιμους μεζέδες που ήταν: τηγανιτές πατάτες, αρνίσια παϊδάκια, συκωτάκια, γλυκάδια τηγανιτά, και τα παρόμοια, και που συνοδεύονταν από τα επίσης παραδοσιακά: σαλάτες και τζατζίκι, απολαμβάναμε ταυτόχρονα και το Θέατρο Σκιών!

Θα κάνω μία παρένθεση εδώ, καθώς θυμάμαι κάποια πράγματα σχετικά με τον πρωταγωνιστή του Θεάτρου Σκιών, τον Καραγκιόζη αλλά και τους κολλητούς του: τον Χατζηαβάτη, τον Νιόνιο, τον μπάρμπα Γιώργη, τον Βεζύρη, την Βεζυροπούλα και τον Κολλητήρη. Ο Καραγκιόζης σαν παράσταση, είχε αποβεί προσωπικότητα και επομένως είχε εξελιχθεί σε ελληνικό, λαϊκό σύμβολο, δίπλα στο άλλο λαϊκό παιδί, το λαϊκό τραγούδι, και τελικά αποτέλεσε σταθμό στη ζωή κάποιων από εμάς. Θέλω να τονίσω πως το Θέατρο Σκιών: ο λαϊκός ήρωας Καραγκιόζης, που πολλοί από τους παρά "μορφωμένους" Έλληνες στην Αυστραλία και στην Ελλάδα θεωρούν kitsch, ήταν το ευνοούμενο θέαμα ενηλίκων και παιδιών, στην περίοδο των παιδικών μου χρόνων.

Ένα διάστημα, συγκεκριμένα τις αρχές του 1950-1 -ήμουν δεν ήμουν έξη χρονών- είχα τόσο γοητευτεί από τον συμπαθή, κακοσούσουμο καμπούρη, που είχα προσπαθήσει να αγοράσω ό,τι υπήρχε σχετικό με τον Καραγκιόζη: φιγούρες σχεδιασμένες πάνω σε χάρτινες κόλλες έτοιμες για κόψιμο, από το γνωστό βιβλιοπωλείο του Βασίλη Χόβολου στην οδό Καλλάρη, ή και αργότερα φυλλάδες με ιστορίες-διαλόγους, από περίπτερα για την άρτια εικόνα του ζητούμενου. Με τη βοήθεια της μητέρας μου κάποια στιγμή του χρόνου, στο ζενίθ του ενδιαφέροντός μου, ακολουθώντας προσεκτικά τις οδηγίες, είχα κολλήσει τις λεπτές χάρτινες τις φιγούρες του Θεάτρου Σκιών πολύ προσεκτικά επάνω σε χαρτόνι και ύστερα, πάντα μαζί οι δυο μας, τις είχαμε κόψει. Αφού είχαμε τελειώσει με αυτό το μέρος της δουλειάς, στη συνέχεια είχαμε καρφώσει με λεπτά καρφάκια τα λεπτά ξυλάκια σε όσα από τα μέρη του σώματος του Καραγκιόζη χρειάζονταν και παρόμοια σε εκείνα των συντρόφων του, ώστε να μπορούμε να τα κουνούμε πέρα-δώθε, σύμφωνα με την απαίτηση του σεναρίου του Θεάτρου Σκιών. Πολύ πιο απλά στο φτιάξιμό

τους και στο στήσιμό τους, ήταν το Σεράι του Βεζύρη και η Καλύβα του Καραγκιόζη, καθώς ήταν στατικά και δεν απαιτούσαν κάποιους επιδέξιους χειρισμούς.

Ωστόσο, πέρα από τη βοήθειά της στην κατασκευή των προσωπικοτήτων του Θεάτρου Σκιών, η μητέρα μου, απαιτούσε να μη μοιραστώ τις φιγούρες μου με τα γειτονόπουλά μας και ιδιαίτερα με τον Λιόλιο της «Μέλπως», που γύρω στα έντεκά του χρόνια, ήταν πολύ μερακλής στον καραγκιοζομπερντέ. Αν και το αίτημα της μητέρας μου στηριζόταν σε σοβαρούς λόγους -αυτό βέβαια το κατάλαβα πολύ αργότερα- όχι μόνο δεν την υπάκουα, αλλά και ατίθαση καθώς ήμουν «τό 'σκαγα» κανονικά, κουβαλώντας τις φιγούρες μου και έτρεχα στου Λιόλιου, που έστηνε τη λευκή σκηνούλα εκεί στο μισοσκότεινο διάδρομο δίπλα στην εξώπορτα του σπιτιού του. Παίζαμε θέατρο με τον φίλτατο Καραγκιόζη, μιμούμασταν εκείνα που είχαμε διδαχτεί βλέποντας τις λαϊκές παραστάσεις του Καραγκιόζη στην παραλίμνια οδό, στο κέντρο του Μακρή.

Ο Λιόλιος ένα αδύνατο αγόρι γύρω στα δέκα με έντεκα χρόνια, ίσως και μεγαλύτερος, είχε στήσει το θεατράκι Σκιών, χρησιμοποιώντας ένα λευκό ύφασμα -κομμάτι από παλιό άσπρο σεντόνι- καρφωμένο στους δύο τοίχους, στο σκοτεινό διαδρομάκι, το στρωμένο με μολυβένιες πλάκες και ασβεστωμένα περιθώρια, του σπιτιού όπου ενοικίαζε η οικογένειά του, απέναντι από το σπίτι μας και τρεις πόρτες παραπέρα. Μαζευόμαστε λοιπόν εκεί 6-7 παιδάκια της γειτονιάς και των παραπλεύρων της, και ο Λιόλιος τακτοποιούσε πίσω από το σεντόνι, τα απαραίτητα για την παράσταση. Ανέθετε σε έναν από εμάς να κρατάει το κερί, ενώ ο ίδιος μαζί με ένα άλλο αγόρι, κουνούσαν τις φιγούρες και έλεγαν με τη σειρά τα λίγα που διάβαζαν από φυλλάδα του Καραγκιόζη, προσθέτοντας αναμφίβολα και τις «δικές τους γραμμές», που ήταν γνωστές, λόγω της συχνής τους επανάληψης και μάλιστα σε γλώσσα «ομιλούμενη, εκατό τοις εκατό». Δεν έχω ιδέα από πού και πώς ο Λιόλιος είχε ξεκινήσει, μήτε για το πάθος του για τον Καραγκιόζη και την μεγάλη συντροφιά του. Ήταν πάντως άρχοντας του Θεάτρου Σκιών στα μάτια μας. Έτσι εκεί στη μικρή γειτονιά της οδού Χρίστου Ευθυμίου, παρήγαμε λαϊκό θέατρο και καθώς είμαστε παιδιά, διασκεδάζαμε ακόμη καλύτερα!»

Τέλος

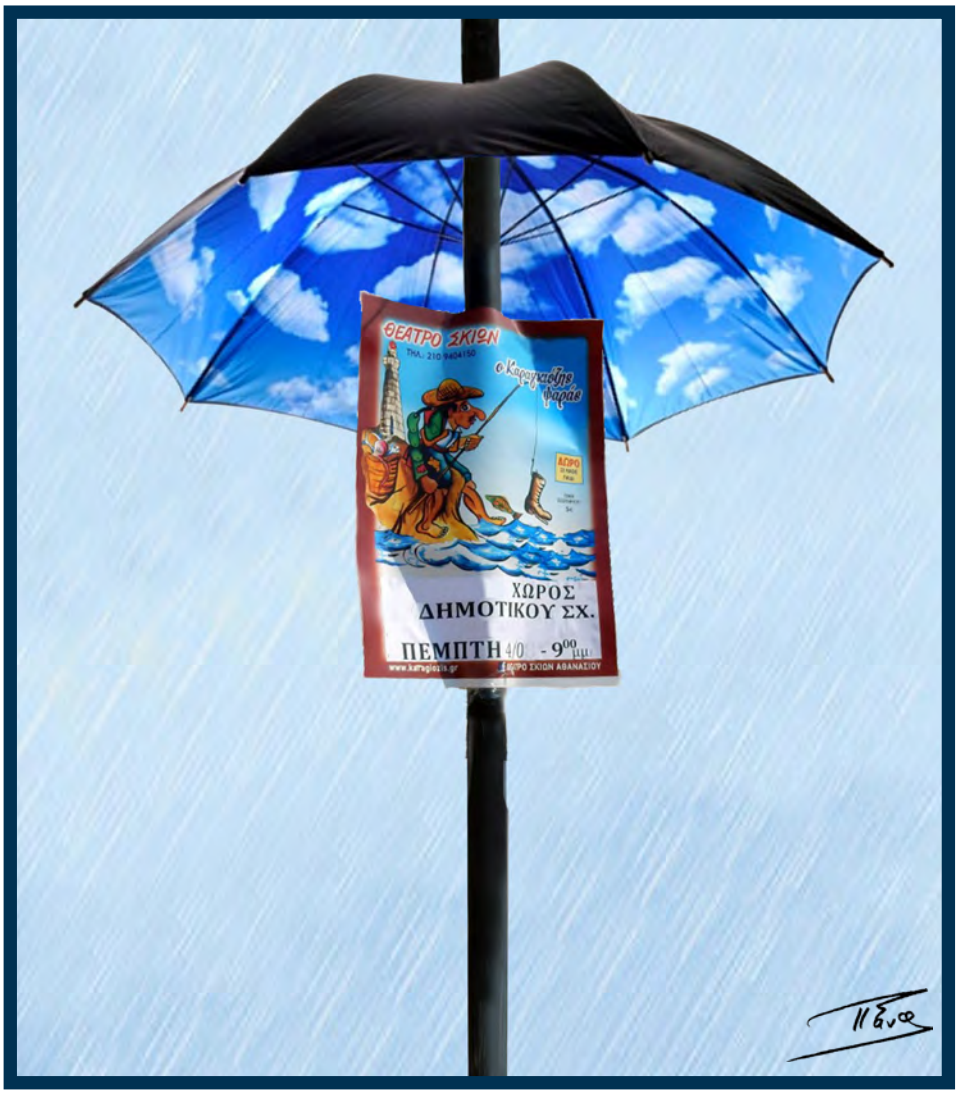

Πατρινό Ημερολόγιο διά χειρός Βασίλαρου

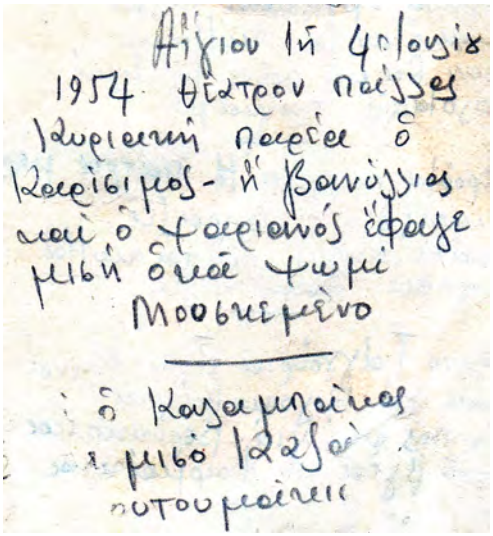
Αΐγιου 1η Γολογιά
1954 θέατρον παίζει
Λυρική σκηνή ο
Καραϊσκος - ή Βανίλιας
και ο Ψαρανός έφαγε
μιά ωκά ψωμί
μουσκεμένο
ο Καλαμπάκας
μιά καλά
ντουμάκι

(Θ.Α.)

«Αίγιον, (1η) 4 Ιουλίου 1954. Θέατρον Παλλάς.

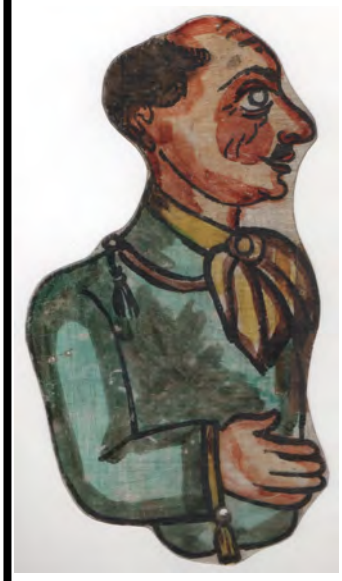

Κυριακή, ωρέα ο Καρίσιμος ή Βανίλιας και ο Ψαρανός έφαγε μιά ωκά ψωμί μουσκεμένο. Ο Καλαμπάκας μιά καλά(νι;) ντουμάκι(αβε;)».

Την ίδια ωρίωνα εποχή και στη γύρω ωεριοχή, ο Βασίλαρος ανέβαζε στο ωανί τη διασκευή της κινηματογραφικής ταινίας «Χαμένοι Άγγελοι» για το Θέατρο Σκιών, ένα έργο με σκηνή δικαστηρίου στο τέλος.

Για μια τέτοια δικαστική σκηνή και για άλλες ωαρόμοιες (και κωμικότερες ενίοτε) φέρονται να φτιάχτηκαν μερικά αυτά τα εξής ειδικά εργαλεία του Ψαρανού.

Πέθανε ο σπουδαίος μουσικοσυνθέτης

Θάνος Μικρούτσικος

Δυστυχώς, ο καρκίνος νίκησε τον μεγάλο μας μουσικοσυνθέτη. «Έσβησε» αφήνοντας πίσω του τεράστιο κενό στην ελληνική μουσική σκηνή, σε ηλικία 72 ετών. Το τεράστιο και σπουδαίο έργο του θα μείνει αναμφισβήτητα στην ελληνική μουσική ιστορία.

Γεννήθηκε στις 13 Απριλίου 1947 στην Πάτρα. Εκεί, στις γειτονιές της, γνώρισε **τα στέκια του Καραγκιόζη** και έγινε φανατικός θεατής του **Γιάνναρου**.

Ξεκίνησε τις μουσικές σπουδές του σε μικρή ηλικία στη **Φιλαρμονική Εταιρεία Πατρών** και στο Ελληνικό Ωδείο. Ακολούθησαν οι σπουδές και η αποφοίτησή του από το **μαθηματικό τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών**, ενώ παράλληλα μελέτησε αρμονία, αντίστιξη, φούγκα και σύνθεση. Άρχισε να συνθέτει στα τέλη της δεκαετίας του **1960**, αλλά επίσημα εμφανίστηκε το **1975**, με το δίσκο **«Πολιτικά τραγούδια»**.

Συνέχισε την πορεία του ως στρατευμένος δημιουργός, μελοποιώντας Γ**ιάννη Ρίτσο, Βλαντίμιρ Μαγιακόφσκι, Μάνο Ελευθερίου, Μπέρτολτ Μπρεχτ** και άλλους.

Οι δίσκοι του **«Καντάτα για τη Μακρόνησο»**, **«Φουέντε Οβεχούνα»**, **«Τροπάρια για Φονιάδες»**, **«Μουσική πράξη στον Μπρεχτ»**, είναι χαρακτηριστικοί του ριζοσπαστικού κλίματος των πρώτων μεταπολιτευτικών χρόνων.

Ήταν μέλος της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών. Διετέλεσε, επίσης **Αναπληρωτής** Υπουργός Πολιτισμού **1993-1994** και **Υπουργός Πολιτισμού 1994-1996**.

Απλός και λαϊκός ως άνθρωπος, υποδέχτηκε ως Υπουργός το τότε Διοικητικό Συμβούλιο του Σωματείου μας στο Υπουργείο Πολιτισμού, όπου τον επισκεφθήκαμε μαζί με τον Γιάνναρο. Μας έδωσε αμέσως και χωρίς πολλές διατυπώσεις δύο επιχορηγήσεις: Μια για τις τρέχοντες δαπάνες του Σωματείου και μία για να αγοράσει το Σωματείο μας τα εργαλεία της οικογένειας Καράμπαλη, λίγο μετά τον θάνατο του Θέμη.

Αν έμενε ακόμα λίγο καιρό σε αυτό το αξίωμα, είμαι σίγουρος πως θα πραγματοποιούσαμε το όνειρό μας: Την Εθνική Σκηνή Θεάτρου Σκιών, στα πρότυπα του Εθνικού Θεάτρου.

Η πολιτική κηδεία του έγινε την **Δευτέρα 30 Δεκέμβρη 2019** στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών. Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει.

Πάνος Καπετανίδης

Τετάρτη 8 Ιανουαρίου 2020

Η κοπή της πίτας του Πανελλήνιου Σωματείου Θεάτρου Σκιών

Η κοπή της πίτας του Πανελλήνιου Σωματείου Θεάτρου Σκιών θα γίνει την **Τετάρτη 8 Ιανουαρίου 2020**, στα γραφεία του Σωματείου, Οδός Τζορτζ 6, 4ος όροφος, γραφείο 7.

Τα μέλη και οι φίλοι του Σωματείου μπορούν να ζεστάνουν το κλίμα με τα εορταστικά τους καλούδια, μεζεδάκια και ποτά, που θα θελήσουν να συνδράμουν.

Αν προκύψει αλλαγή, λόγω ακραίων καιρικών φαινομένων ή τυχούσας απεργίας των μέσων μεταφοράς, (έχουν συμβεί αυτά), θα ειδοποιηθείτε εγκαίρως.

Ώρα 7:00 μ. μ.: προσέλευση-ποτάκι. - Ώρα 8:00 μ. μ.: κοπή πίτας.